

УДК [342.95:343. 54] (477)

Дмитришин Олена Олегівна –

ад'юнкт кафедри

*адміністративного права та адміністративного процесу факультету № 3 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Olena O. Dmytryshyn –

PhD student of

*the Faculty of Administrative Law and Administrative Proceedings,
Lviv State University of Internal Affairs
(26 Horodotska Street, Lviv, 79000, Ukraine)*

Особливості запобігання та протидії домашньому насильству щодо дітей в умовах воєнного стану

Домашнє насильство є одним із таких явищ, що в період військової агресії лише загострюється, водночас може залишатися невидимим або мати неналежний рівень реагування з боку суспільства внаслідок багатьох причин. Проблема домашнього насильства не нова. Особливо це стосується саме дітей та підлітків. Проте, як і до війни, так і наразі, діти – свідки домашнього насильства далеко не завжди визнаються потерпілими. Потерпілими їх визнають лише в тому випадку, коли фізичне насильство безпосередньо було спрямоване проти дитини. Що, адже, дитина, яка стала свідком домашнього насильства, очевидно, є неправильним, адже дитині, яка стала свідком домашнього насильства, як мінімум вже була спричинена шкода, зокрема її психічному здоров'ю.

Ключові слова: *дитина, захист дитини, нормативно-правова база захисту дітей, насильство в сім'ї, насильство в сім'ї над дитиною.*

O.O. Dmytryshyn Features of Prevention and Countermeasures Domestic Violence against Children under the Conditions of the State of Martial Law

Domestic violence is one such phenomenon that only worsens in the period of military aggression, while it can remain invisible or have an inadequate level of response from society due to many reasons. The problem of domestic violence is not new. This is especially true for children and teenagers. However, just as before the war, so now, children who witness domestic violence are not always recognized as victims. They are recognized as victims only if physical violence was directly directed against the child. Which, after all, a child who has witnessed domestic violence is obviously wrong, because a child who has witnessed domestic violence has at least already been harmed, in particular to his mental health.

Domestic violence is one of the most frequent offenses of an administrative or criminal nature, which are committed in individual families of Ukraine almost every day. Nevertheless, social pressure is so powerful that many victims perceive violence as something completely normal and inevitable in their lives.

It is because of this that victims of domestic violence, including children, usually do not report it to any relevant institutions and do not ask for help, because, as they say, they do not want to "take the garbage out of the house" in order to preserve "the family". Other victims who found the strength and courage to seek help from the authorities are sometimes sent back, not taken seriously.

In the activities of the National Police of Ukraine, attention is paid to the organization and implementation of measures aimed at preventing offenses and crimes committed by children; preventive work among minors. Taking into account the socio-economic situation in the state, the crime prevention system is being improved. Based on the social priorities and democratic values of the society, the conditions under which this activity will be carried out in the future are determined.

Children remain the most unprotected from domestic violence both before the war and during martial law. A child very often cannot independently identify violence against himself. Signs of abuse can include withdrawal, anxiety, fear, unbalanced behavior, learning problems, low self-esteem, a tired, sickly appearance,

aggressiveness, suicide attempts, depressive disorders, etc. The war adds to this the loss of the usual way of life, the uncertainty of the future, the traumatic experience of shelling, evacuation, displacement, etc.

Keywords: *child, child protection, legal framework for child protection, violence in the family, domestic violence in the family against a child.*

Постановка проблеми. Повномасштабна агресія РФ на території України вплинула на всі сфери життя як окремої особистості, так і українського народу загалом. Багато людей водночас зіткнулися з безпорадністю та розгубленістю, втратою контролю та відчуттям постійної небезпеки. Окрім того, війна, як і будь-яка екстремальна ситуація, лише загострила проблеми людей і не зупинила вчинення правопорушень, які були поширеними в державі раніше [6, с. 195].

Домашнє насильство є одним із таких явищ, що в період військової агресії лише загострюється, водночас може залишатися невидимим або мати неналежний рівень реагування з боку суспільства внаслідок багатьох причин. Проблема домашнього насильства не нова. Особливо це стосується саме дітей та підлітків, адже вони вимушені разом з батьками покидати своє звичне життя та переїжджати або до інших регіонів України або до інших країн, а відтак відбувається втрата звичного кола спілкування.

Насильство може мати різні форми, динаміку та ступень інтенсивності. Але завжди спостерігаємо факт порушення однією людиною прав і свобод іншої людини [6, с. 195]. Однак нині статистика показує збільшення кількості випадків домашнього насильства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти проблеми домашнього насильства над дітьми вивчають провідні науковці: О. Безпалько, Н. Максимова, К. Мілютіна, Т. Сафонова, Е. Цимбал та ін.

Питання домашнього насильства над дитиною висвітлюються в роботах таких науковців як К. Левченко, І. Лисенко, Г. Лактіонова, І. Трубавіна та інші.

Актуальність теми зумовлена тим, що захист прав дитини є пріоритетним завданням держави, оскільки від виховання дітей - майбутніх громадян країни - залежить майбутнє українського народу та процвітання і розвиток суспільства загалом.

Виклад основного матеріалу. Лише після початку збройної агресії рф проти України

24 лютого 2022 року, Верховна Рада України 20 червня 2022 року, ратифікувала Стамбульську конвенцію [7], яка є золотим стандартом прав жінок та дітей, що є частиною прав людини та європейських цінностей, 21 червня цього ж року Закон про ратифікацію підписав Президент, і 01 листопада 2022 року ця конвенція набрала чинності для України. Положення Конвенції передбачають, що права та інтереси потерпілих від насильства мають бути в центрі уваги незалежно від перебігу обставин в державі, що зобов'язує відповідні органи, установи до координованої співпраці між собою та з громадськими організаціями [8, с. 488].

Оскільки головним позитивним обов'язком держави є створення національної правової бази (national legal framework), яка забезпечує ефективний захист прав людини [3, с. 36], ратифікація Стамбульської конвенції та подальша імплементація її положень в українське законодавство підкреслює зусилля України для досягнення мети ефективно протидіяти насильству щодо жінок та дітей і домашньому насильству загалом. Конвенція сприяє тому, щоб права й інтереси потерпілих від насильства були в центрі уваги незалежно від перебігу обставин у державі, що зобов'язує відповідні органи, установи до координованої співпраці між собою й з громадськими організаціями. Наголошується на тому, що важливо не тільки реагувати на гендерно зумовлене та домашнє насильство, а й здійснювати превентивні заходи: проводити інформаційні кампанії, навчання фахівців, які працюють з постраждалими від насильства й групами ризику. Також держава має створювати спеціалізовані сервіси для жертв такої поведінки [13].

Водночас Україна вже декілька років поспіль працює над розвитком сервісів для постраждалих від насильства осіб. Натепер діють декілька телефонних ліній: урядова гаряча лінія з протидії торгівлі людьми, запобігання й протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей (телефон: 1547), а також національна гаряча лінія із

запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми та гендерній дискримінації (телефон: 116 123 та 0 800 500 335 або 800-213-103). Окрім того, діє Національна гаряча лінія для дітей та молоді (телефон: 0800 500 225 та 116 111). Також зателефонувати або прийти по допомогу можна в поліцію, центри соціально-психологічної допомоги, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей, центри безоплатної вторинної правової допомоги тощо.

В Україні діють також 516 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги жертвам насильства [12]. Значну підтримку державі в розвитку подібних сервісів надають громадські організації й благодійні фонди. Постраждалі можуть звернутися до них і безплатно отримати інформаційну підтримку, а також допомогу психолога, юриста, соціального працівника, лікаря. Особливо актуально це для деокупованих територій України, де значний проміжок часу не було доступу ані до правоохоронних органів, ані до соціальних служб. Там наразі активно діють мобільні бригади психологічної допомоги. Зокрема, БФ «Голоси дітей» має такі бригади в Київській, Миколаївській і Харківській областях. Питання психоедукації (пояснення і донесення до людей необхідної інформації про психічне здоров'я, психологічні негаразди та їх наслідки для особистості), зокрема просвіта щодо ознак і потрібних дій у разі насильницької поведінки як серед батьків, так і серед дітей, украй важливе для запобігання домашньому насильству, особливо в умовах війни. Також надається безпосередня індивідуальна й групова психологічна допомога сім'ям з дітьми. Варто наголосити, що інформаційно-просвітницькі заходи потрібні дітям, щоб вони розрізняли прояви насильства щодо себе й розуміли, як себе забезпечити і до кого звернутися по допомогу в разі потреби [13].

Відповідно до п. 3 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнє насильство визначається як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають

(проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [4]. Тобто, домашнє насильство може проявлятися у різних формах – фізичному, сексуальному, психологічному або економічному насильстві. У положеннях ст. 1 зазначеного Закону розкривається зміст кожної з цих форм. Проте, підтримаємо позицію науковців, Т. А. Павленко, М. Г. Корабель, Т. Спіріна, А. Цвігун, які зазначають, що досить складно провести чітку межу між різними формами домашнього насильства, оскільки сексуальний примус обов'язково передбачає приниження гідності, а фізичне насильство впливає не лише на тілесну, а також на моральну, емоційну сфери особистості [8, с. 488; 9, с. 159].

В межах нашого дослідження особливої уваги заслуговують питання щодо спеціальних заходів протидії домашньому насильству та відповідальності за його вчинення. Згідно Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» до спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству належать: 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника; 2) обмежувальний припис стосовно кривдника; 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Щодо судових справ, хочеться відмітити як приклад одну справу, яка стосується практики застосування обмежувального припису для захисту прав дітей, наприклад Постанова ВС від 27.07.2023 року у справі № 165/1696/22 [2], <https://tinyurl.com/26wz3wzs>.

У заяві про видачу обмежувального припису жінка просила суд застосувати до заінтересованої особи спеціальні заходи захисту щодо протидії домашньому насильству, зокрема, встановити заходи тимчасового обмеження його прав з покладенням на нього обов'язків щодо заявниці та їх доньки.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановами апеляційного та касаційного судів, заяву було задоволено: видано обмежувальний припис, встановлено заходи

тимчасового обмеження прав з покладенням таких обов'язків: 1) заборонено наблизитися ближче ніж на 200 м до місця проживання (перебування) заявниці та їх дочки; 2) заборонено перебувати в місці проживання (перебування) заявниці та їх дочки.

Задовольняючи заяву про видачу обмежувального припису, суд першої інстанції, з висновком якого погодився суд апеляційної інстанції, виходив із того, що надані заявницею до суду письмові документи підтверджують факти систематичного вчинення щодо неї психологічного та фізичного насильства з боку колишнього чоловіка, їх тривалий характер, існування високого ризику вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства. Колегія суддів Верховного Суду погодилася з такими висновками судів попередніх інстанцій [3].

З постанови ВС вбачається, що суди дійшли висновку про необхідність захисту заявниці у порядку, передбаченому Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». При цьому з яких саме мотивів суди вирішили задовольнити вимоги в частині що стосується дитини – не вбачається з тексту постанови. Хоча заява задоволена повністю.

Із справи, описаної для прикладу, можна зробити висновок про відсутність єдиної чіткої позиції Верховного Суду в правозастосуванні обмежувальних приписів задля захисту прав дітей. Попри пряму норму процесуального права не застосовувати правила змагальності під час розгляду справ окремого провадження суди покладають на сторону заявника обов'язок доведення обставин, на які він посилається як на підставу своїх вимог, що нерідко є підставою для відмови в задоволенні заяви. Також в рішеннях про видачу обмежувального припису відносно одного з батьків для забезпечення безпеки дітей суди підіймають питання про правомірність втручання в права батьків та дітей та висновки ЄСПЛ, в тому числі в рішеннях проти України, щодо необхідності дотримання балансу між правами дітей та батьків. Варто зауважити, що однією з особливостей обмежувального припису є тимчасовість його дії. І при ухваленні рішення про видачу обмежувального припису суд встановлює обмеження прав батьків на строк до шести місяців. Тим паче, що застосування таких

обмежувальних заходів є легітимним задля збереження найвищої соціальної цінності, якою в Конституції визначено життя та здоров'я людини, її честь та гідність. Як висновок можна вказати, що практика застосування обмежувального припису для захисту прав дітей потребує вдосконалення та уніфікації [3].

Вищезазначений нормативний акт передбачає, що кривдник, який порушив вимоги спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, несе відповідальність відповідно до закону [4]. Частиною 1 статті 173-2 КУпАП передбачена адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі його винесення. Причому, санкція вказаної статті передбачає адміністративне стягнення у вигляді накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до десяти діб. Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою статті, - тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [5].

На наш погляд, існуючі види адміністративних стягнень є занадто м'якими, зокрема, не сприяють у переосмисленні особою, яка здійснювала насильство в сім'ї суспільної небезпеки вчиненого діяння, та головним чином

не сприяє його виправленню. З огляду на зазначені доводи, зокрема з метою підвищення ефективності і дієвості протидії домашнього насильства, вбачаємо доцільність у підвищенні рівня адміністративної відповідальності осіб, які здійснюють домашнє насильство в сім'ї.

Упродовж дев'яти місяців 2023-го року до Національної поліції України надійшло 216,2 тис. (2022 рік – 177,5 тис., 2021 рік – 239,8 тис.) заяв, повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством, з яких підтверджено насильство щодо жінок – 76,7%, щодо чоловіків – 20,2%, щодо дітей – 3,2%. Таку статистику «Рубриці» надали в Управлінні моніторингу дотримання прав людини МВС України.

Станом на 2023-ий рік Україна у статистиці звернень по домашньому насильству повернулася до рівня, який був до повномасштабного вторгнення, – каже юристка-аналітикиня Аналітичного центру Асоціації жінок-юристок України «ЮрФем» Дар'я Росохата. Минулого року відбувся спад у кількості таких заяв, але практично всі експертки стверджують, що це не означає зменшення випадків домашнього насильства. Було менше звернень, бо люди рятувалися від зовнішнього ворога і були схильні применшувати кривди в родині [1].

Перше, що спадає на думку, коли дивишся на таку статистику, що начебто ситуація з проявами домашнього насильства з 24 лютого 2022 року покращилася. Насправді ж, як зазначають експерти Аналітичного центру ЮрФем, такі статистичні дані навпаки дозволяють припустити, що люди не звертаються по юридичну допомогу через бар'єри, зумовлені війною. І дійсно, це так, адже за перше півріччя 2023 року правоохоронці зафіксували на 40% більше повідомлень щодо домашнього насильства, ніж за аналогічний період 2022 [1].

Проте це абсолютно не означає зменшення проблеми домашнього насильства. Радше ця проблема знову стала більш латентною в умовах війни. Сім'ї зосереджені за задоволенні нагальних потреб – пошуку безпечного місця перебування, житла, харчів, теплих речей тощо. Частина областей перебуває під тимчасовою окупацією і звернутися там по допомогу або навіть просто повідомити про насильство поруч немає майже ніякої можливості. Ще частина

жертв домашнього насильства вважає, що обтяжувати правоохоронні органи цією проблемою у воєнний час недоречно або навіть не результативно [13].

Павленко Т. А., Корабель М. Г. виокремлює такі причини зниження кількості звернень до правоохоронних органів жертв домашнього насильства на початку війни. По-перше, потерпіла особа може сама нівелювати проблему домашнього насильства. Адже, «не на часі», в країні війна, у держави і так багато серйозніших проблем, аніж протидія домашньому насильству. По-друге, постраждала особа може проявляти певну пасивність, оскільки не вірить в дієвість заходів, які мають застосувати уповноважені органи та особи. По-третє, потерпіла особа може бути обтяжена вирішенням інших нагальних потреб, що зумовлені війною: безпека, житло, нове місце перебування, нове оточення [8, с. 487]. А відтак, не звертається до правоохоронних органів за фактом домашнього насильства. По-четверте, жертва вперше саме під час війни стикається з проблемою домашнього насильства. По-п'яте, домашнє насильство на тимчасово окупованих територіях або у сірій зоні/території ведення активних бойових дій. Тут жертва стикається ще й з проблемою відсутності доступу до тих базових послуг, які надають на підконтрольній Україні території.

По-шосте, з початком війни ми спостерігаємо нові ситуації проявів домашнього насильства [8, с. 487]. Так, наприклад, можемо навести ситуації, коли літні люди, які прихистили родичів, що постраждали від війни, потерпають від економічного, психічного, фізичного насильства з боку таких родичів. По-сьоме, у період війни спостерігаються певні особливості, що пов'язані з розглядом судами справ про домашнє насильство [10, с. 87–89].

Після ж відносної стабілізації ситуації в країні та облаштування людей з зон активних бойових дій в більш безпечних регіонах України, питання повідомлення про домашнє насильство знову актуалізувалося, а відтак ми бачимо зростання кількості звернень про факти домашнього насильства у 2023 році. Крім того, запуск у серпні 2022 року в Україні мобільного застосунку із замаскованим інтерфейсом, дозволяє жертвам домашнього насильства непомітно повідомити правоохоронні органи про

ситуацію домашнього насильства, що дає можливість потерпілим, які піддаються тотальному контролю з боку кривдника, також звернутися до поліції [8, с. 487].

Найбільш незахищеними від домашнього насильства як до війни так і в умовах воєнного стану залишаються діти. Наприклад, до повномасштабного вторгнення найчастіше на гарячу лінію зверталися з комплексними випадками насильства 75% дітей та підлітків, які звертаються на гарячу лінію – дівчата [8, с. 487].

За даними Генеральної прокуратури України та Національної поліції України, за 2020 рік році порівняно з 2019 роком на 32% зросла кількість звернень про факти вчинення домашнього насильства і становила 208 748 заяв. Хоча лише 2% – від дітей. Діти-свідки домашнього насильства були ідентифіковані судом у 25% вироків і лише в 6% справ їх визнали потерпілими. Дуже часто зі змісту вироку не можна встановити вік дитини. У 75% випадків взагалі не згадувалося про присутність під час вчинення домашнього насильства будь-якого свідка, зокрема й дитини. З жовтня 2020 року по березень 2021 року проводився Моніторинг на Національній гарячій лінії для дітей та молоді. В ньому взяли участь 133 добровольці. Його метою було з'ясувати ефективність реагування державних органів на випадки домашнього насильства, від якого страждають діти. Стало очевидним, що фізичне насильство є найпоширенішим і про нього казали 52% опитаних. Лише 50% опитаних звернулися до поліції, 24 особи повідомили, що поліція не відреагувала на факт домашнього насильства щодо дитини.

У деяких випадках поліція прийняла заяву, але не повідомила інформацію у службу у справах дітей. Лише 6 осіб звернулися до суду з приводу обмежувального припису де окремі заходи стосувалися дитини. Тільки 17% зверталися до служби у справах дітей. 5 осіб з дітьми звернулися до притулків. 7 осіб звернулися до медичних установ щодо факту насильства над дитиною [11]. Серед основних факторів уразливості в ситуаціях домашнього насильства в умовах війни можна назвати:

– складний матеріальний стан сімей, втрата основних джерел доходу;

– проблеми з пошуком житла, брак житлової площі й незадовільні умови проживання;

– проживання на тимчасово окупованих територіях і територіях, де тривають активні бойові дії;

– вимушене переміщення і відповідно втрата сталих соціальних зв'язків, нерозуміння, де отримати допомогу в разі потреби тощо;

– обмеження в пересуванні (комендантські години, повітряні тривоги тощо);

– психологічні травми внаслідок війни, ПТСР;

– використання негативних стратегій виживання членами родини;

– брак соціальних, медичних, психологічних сервісів для постраждалих від насильства осіб;

– травмування й каліцтва, що посилюють залежність від інших членів сім'ї;

– проблеми з електрикою, що може ускладнювати виклик про допомогу тощо.

Діти страждають від домашнього насильства чи не найбільше. Серед проявів різних видів насильства щодо дітей можна назвати:

– психологічне насильство – словесні образи, погрози, приниження, переслідування, залякування, постійний психологічний тиск, намагання тримати в постійній психологічній тривозі, обмеження в контактах з друзями, рідними, ігнорування почуттів дитини тощо;

– фізичне насильство – ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, опіки; перешкоджання вільному пересуванню; створення ситуацій, що мають ризик життю й здоров'ю дитини; примус вживати алкогольні чи наркотичні речовини тощо;

– економічне насильство – антисанітарні умови проживання; вигнання з дому; голодування дитини через нестачу їжі; відсутність іграшок, книжок, розваг; нестача потрібного медичного лікування; залучення дитини до трудової діяльності; загальна занедбаність, зокрема щодо одягу, зачіски дитини тощо;

– сексуальне насильство – примушування до сексу без згоди, торкання інтимних частин тіла, згвалтування, примушування спостерігати за статевим актом

між іншими людьми, відео- й фотозйомки сексуального характеру тощо.

Дитина дуже часто не може самостійно ідентифікувати насильство щодо себе. Ознаками насильства можуть бути замкнутість, тривожність, страх, неврівноважена поведінка, проблеми з навчанням, низька самооцінка, втомлений хворобливий вигляд, агресивність, спроби самогубства, депресивні розлади тощо. Війна додає до цього втрату звичного способу життя, невизначеність у майбутньому, травматичний досвід обстрілів, евакуації, переміщення тощо.

На жаль, як правило, дитина ніби залишається невидимою для правоохоронної системи під час реагування на випадки домашнього насильства, та й у більшості випадків поліція навіть і не включає цей факт до протоколу. Це підтверджують слова Галини Федькович головної юрисконсультки Центру «Жіночі перспективи», яка зазначає, що «Переважна більшість жінок які до нас звертається – це жінки з дітьми. Але якщо взяти статистику поліції по складеним протоколам – можна подумати, що від домашнього насильства потерпають тільки бездітні жінки, бо кількість постраждалих дітей становить лише близько 10% від загальної кількості випадків. Так не буває. Це означає, що не виконується норма законодавства, за якою дитина-свідок насильства автоматично стає постражданою» [11]. Очевидно, що такі ситуації є неприпустимим, адже, дитина, яка стала свідком домашнього насильства, а тим більше, якщо щодо неї були застосовані різні форми домашнього насильства є жертвою, причому незалежно від суб'єкта звернення – чи

дитина звернулася особисто, чи звернулася мати або інші особи [8, с. 487].

Проте, як і до війни, так і наразі, діти – свідки домашнього насильства далеко не завжди визнаються потерпілими. Потерпілими їх визнають лише в тому випадку, коли фізичне насильство безпосередньо було спрямоване проти дитини. Що, адже, дитина, яка стала свідком домашнього насильства, очевидно, є неправильним, адже дитині, яка стала свідком домашнього насильства, як мінімум вже була спричинена шкода, зокрема її психічному здоров'ю [8, с. 487]. Важливо пам'ятати, що постражданою дитиною визнається не лише та, яка зазнала домашнього насильства, а й та, що стала свідком такого насильства. Насильство щодо мами дитини чи іншого члена сім'ї завдає не менш значну шкоду психоемоційному стану дитини, яка бачить ситуацію аб'юзу. Водночас ані поліція, ані суди не приділяють цьому належної уваги під час фіксації правопорушень і розгляду справ [13].

Висновки. Для протидії домашньому насильству щодо дитини на нашу думку потрібно вивчити та оновити оцінку відповідності національного законодавства України положенням Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству щодо дітей та боротьбу з цими явищами та сформулювати пропозиції щодо шляхів впровадження стандартів Стамбульської конвенції до українського законодавства та правозастосовної практики.

Список використаних джерел:

1. Під час війни все тільки загострюється: як в умовах бойових дій запобігти зростанню домашнього насильства. URL: <https://rubryka.com/article/vse-tilky-zagostryuyetsya/>.
2. Постанова ВС від 27.07.2023 року у справі № 165/1696/22. URL: <https://tinurl.com/26wz3wzs>.
3. Обмежувальний припис як інструмент захисту прав дітей через призму практики ВС за 2022–2023 роки. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/obmezuvalnii-pripis-iak-instrument-zaxistu-prav-ditei-ce-rez-prizmu-praktiki>.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2671-VIII від 17.01.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/paran2#n2>.

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)* 1984, додаток до № 51, ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
6. Мілорадова Н. Е., Доценко В. В. Особливості прояву домашнього насильства під час війни. *Габітус. Соціальна психологія, Юридична психологія*. 2023. Випуск 47. С. 194–199.
7. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Ратифіковано із заявами Законом від 20.06.2022 № 2319-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
8. Павленко Т. А., Корабель М. Г. Домашнє насильство щодо дітей в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 486–489.
9. Спіріна Т., Цвігун А. Домашнє насильство над дітьми як соціально-педагогічна проблема. *Ввічливість. Humanitas*. Вип. 2. 2023. С. 157–162. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45840/1/T_Spirina_%D0%90_Tsvihun_%D0%92%D0%9D_2_fpsrso.pdf.
10. Павленко Т. А. Домашнє насильство в умовах війни: причини та нові виклики сьогодення. *Правові виклики сучасності: матеріали круглого столу* (м. Харків, 20 грудня 2022 р.). Харків: Державний біотехнологічний університет, 2022. С. 86–89.
11. Шостак К. Окремі аспекти проблематики невизнання дитини, яка стала свідком домашнього насильства, постраждалою. *ЮРФЕМ.УА*. 21 грудня 2021 р. URL: <https://jurfem.com.ua/okremi-aspekty-problematyky-nevyznannya-dytyny-yaka-stala-svidkom-domashnyogo-nasylstva-postrazhdaloy/>.
12. В Україні діють також 516 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги жертвам насильства. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3621813-v-ukraini-e-516-brigad-socialnopsiholog-icnoidoromogi-zolnovic.html>.
13. Діти і війна в Україні 24.02. – 24.11.2024. *БФ «Голоси дітей»*. ГО «Харківський інститут соціальних досліджень». URL: <https://voices.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/Dity-i-viy-na-v-Ukrai-ni-2-misiats.pdf>.

References:

1. Pid chas viiny vse tilky zahostriuietsia: yak v umovakh boiovykh dii zapobihty zrostanniu domashnoho nasylstva. URL: <https://rubryka.com/article/vse-tilky-zagostryuyetsya/>.
2. Postanova VS vid 27.07.2023 roku u spravi № 165/1696/22. URL: <https://tinyurl.com/26wz3wzs>.
3. Obmezhuvalnyi prypys yak instrument zakhystu prav ditei cherez pryzmu praktyky VS za 2022–2023 roky. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/obmezuvalnii-privpis-iak-instrument-zaxystu-prav-ditei-cerez-prizmu-praktiki>.
4. Pro zapobihannia ta protydiiu domashnomu nasylstvu: Zakon Ukrainy (zi zminamy, vnesenyym zghidno iz Zakonom № 2671-VIII vid 17.01.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/paran2#n2>.
5. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 7 hrudnia 1984 roku № 8073-X. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR (VVR)* 1984, додаток до № 51, ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
6. Miloradova N. E., Dotsenko V. V. Osoblyvosti proiavu domashnoho nasylstva pid chas viiny. *Habitus. Sotsialna psykholohiia, Yurydychna psykholohiia*. 2023. Vypusk 47. S. 194–199.
7. Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu iz tsymy yavyschamy. Ratyfikovano iz zaiavamy Zakonom vid 20.06.2022 № 2319-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
8. Pavlenko T. A., Korabel M. H. Domashnie nasylstvo shchodo ditei v umovakh viiny. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2023. № 10. S. 486–489.
9. Spirina T., Tsvihun A. Domashnie nasylstvo nad ditmy yak sotsialno-pedahohichna problema. *Vvichlyvist. Humanitas*. Vyp. 2. 2023. S. 157–162. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45840/1/T_Spirina_%D0%90_Tsvihun_%D0%92%D0%9D_2_fpsrso.pdf.

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://elibrary.kubg.edu.ua/
id/eprint/45840/1/T_Spirina_%D0%90_Tsvihun_%D0%92%D0%9D_2_fpsrso.pdf.

10. Pavlenko T. A. Domashnie nasylstvo v umovakh viiny: prychny ta novi vyklyky sohodennia. *Pravovi vyklyky suchasnosti: materialy kruhloho stolu* (m. Kharkiv, 20 hrudnia 2022 r.). Kharkiv: Derzhavnyi biotekhnolohichni universytet, 2022. S. 86–89.

11. Shostak K. Okremi aspekty problematyky nevyznannia dytyny, yaka stala svidkom domashnoho nasylstva, postrazhdaloiu. YuRFEM.UA. 21 hrudnia 2021 r. URL: <https://jurfem.com.ua/okremi-aspekty-problematyky-nevyznannya-dytyny-yaka-stala-svidkom-domashnyogo-nasylstva-postrazhdaloyu/>.

12. V Ukraini diut takozh 516 mobilnykh bryhad sotsialno-psykholohichnoi dopomohy zhertvam nasylstva. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3621813-v-ukraini-e-516-brigad-socialnopsihologicnoi-dopomogi-zolnovic.html>.

13. Dity i viina v Ukraini 24.02. – 24.11.2024. BF “Holosy ditei”. HO “Kharkivskyi instytut sotsialnykh doslidzhen”. URL: <https://voices.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/Dity-i-viy-na-v-Ukrai-ni-2-misiats.pdf>.